

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/583, 2023/1761
Toplantı Tarihi/Sayısı : 4.7.2024/43
Karar Numarası : 2024/589
Başvuran : A. C. İ.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Kayseri Valiliği Bünyan Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığı
Muhatap Adres : Camiikebir Mahallesi Bünyan/ Kayseri

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın; hastane sevkinde dar bir kabinde ve kelepçeli olarak yemek yemeye zorlandığı ve güvenlik açısından gerekli olmadığı halde ayakkabı bağcıklarının çıkarıldığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçelerinde özetle:

- a. 15/3/2023 tarihinde muayene olma amacıyla jandarma personeli nezaretinde hastaneye sevk edildiğini,
- b. Kendisiyle beraber toplam 5 kişinin, 6 kişilik bir kabinde kelepçeli olarak tutulduğunu ve öğle yemeğini bu kabinde kelepçeleri çıkartılmadan yediğini, yakında bulunan nezarethane yerine dar bir kabinde yemek yemeye mecbur bırakılmasının kötü muamele oluşturduğunu,
- c. Hekim muayenesine götürülürken 3 jandarma personeli kendisine nezaret ettiği halde güvenlik amacıyla ayakkabı bağcıklarının çıkarıldığını ve ancak sevk dönüşü kendisine geri verildiğini, bağcıkların çıkarılması sonucu oluşan görüntünün insanların dikkatini çektiğini ve bu durumun kendisinde aşağılanma hissi yarattığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Kayseri Valiliği Bünyan Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığından alınan yazılı görüşte özetle:

- a. Başvuranın muayene için götürüldüğü Kayseri Şehir Hastanesinde mahpusların muayene sırasını bekleyebileceği bir bekleme odası bulunmadığından muayene işlemlerinin uzaması durumunda mahpusların Adli Psikiyatri Bölümünde mevcut olan emniyet odasında bekletildiği ancak söz konusu emniyet odasının kapasitesinin yeterli olmaması nedeniyle mahpus sayısının fazla olduğu durumlarda bir kısım mahpusun mecburi olarak ring aracında bekletildiği,
- b. Ceza İnfaz Kurumlarının Dış Koruması ile Sevk ve Nakil Hizmetleri Yönergesi'nin 24'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi uyarınca hastane sevk sırasında kelepçenin kullanıldığı, kelepçenin kullanımına ilişkin mevzuatta herhangi bir ayrıntının belirtilmediği ve bu hususta kolluk güçlerinin takdir yetkisinin mevcut olduğu,
- c. Başvuranın firara teşebbüs edebileceği değerlendirildiğinden 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 50'nci maddesi uyarınca tedbir ve güvenlik amacıyla her iki ayakkabısının bağcıklarının çıkarıldığı,

ç. Başvuranın iddiaları ile ilgili olarak disiplin soruşturmasının yapıldığı ve soruşturma sonucunda başvuranın kötü muameleye maruz kalmadığının değerlendirildiği,

d. Başvuran tarafından belirtilen tedbirlerin güvenlik amacıyla alındığı ve başvuranın sağlığını etkileyecek niteliğe sahip olmadığı ifade edilmektedir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle:

a. Yemek yerken kelepçenin çıkarılmamasının kolluk güçlerinin takdir yetkisine bırakıldığı ifade edilmişse de takdir yetkisinin belirli sınırlar dahilinde kullanılabilceği,

b. Ring aracının firara karşı fiziksel engellerle donatılmış olduğu, araç kapılarının önünde ve nezarethaneye bitişik alanda jandarma personelinin bulunduğu, kelepçelerin sırayla çözülerek kelepçesiz olarak yemek yemelerine izin verilmesinin güvenlik zafiyeti yaratmayacağı,

c. Mevzuatta yalnızca kısıtlayıcı araçların kullanılmasının öngörüldüğü, bir güvenlik tedbiri olarak ayakkabı bağcıklarının çıkarılmasının kanunilik ilkesiyle bağdaşmadığı,

ç. Ayakkabı bağcıklarının, araçtan indirilip araç dışında 3 ilâ 5 dakika bekletildikten sonra tekrar araca alınarak çıkarıldığı, bu durumun uygulamanın keyfi olarak yapıldığını gösterdiği,

d. Olayla ilgili olarak başlatılan disiplin soruşturmasında delillerin eksik olarak toplandığı ve değerlendirildiği,

e. Alınan tedbirlerin sağlığını etkilemediği belirtilmişse de kendisini manevi yönden etkilemiş olduğu ifade edilmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesine göre:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

(...)

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

(...)"

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik

Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön inceleme yapılıması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasına göre;

"Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda;

(...)

ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı

(...)

yönlerinden incelenir."

9. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesine göre;

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinde kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48' inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

12. *"Mahpuslar bir ceza infaz kurumuna nakledildiğinde veya ceza infaz kurumundan alındığında ya da mahkeme veya hastane gibi diğer kurumlara sevk edildiğinde, toplumun gözü önünde mümkün olduğunca az tutulmalı ve gerçek kimliklerinin açığa çıkmamasının temini için uygun güvenlik önlemleri alınmalıdır.*

Mahpuslarının nakillerinin havalandırma veya ışıklandırması yetersiz olan ya da onlara gereksiz olarak fiziksel acı verecek ya da onurlarını kırarak taşıtlarda yapılması yasaklanmalıdır.

Mahpusların nakilleri kamu otoritelerinin kontrolü altında yapılır ve nakil giderleri bu

otoritelerce karşılanır." (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararı, 11/1/2006, para. 32).

13. "Zincir ve demirlerin kullanımı yasaklanmalıdır. Kelepçe, deli gömleği ve diğer bedensel kısıtlama araçları aşağıdaki haller dışında kullanılmalıdır:

a. Gerekliğinde, nakil sırasında kaçmaya karşı engelleyici bir önlem olarak kullanılır. Bu takdirde, mahpus adli veya idari bir makamın önüne çıkarıldığında makam aksine karar vermedikçe bu araçlar çıkarılmalıdır,

b. Bir mahpusun kendine veya başkalarına ya da mala ciddi bir zarar vermesini önlemek amacıyla, diğer kontrol yöntemlerinin yetersiz kaldığı hallerde müdürün emriyle kullanılır. Bu durumlarda müdür derhal doktora bilgi vermeli ve durumu bir üst makama rapor etmelidir.

Zapt etme araçları kesinlikle gerektiğinden daha uzun bir süre kullanılmalıdır.

Zapt etme araçlarının kullanım biçimi ulusal mevzuatta belirtilmelidir." (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararı, 11/1/2006, para. 68).

14. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), koşullar makul olarak değerlendirilebilecek şekilde gerekli kıldığı müddetçe, hukuka uygun olarak özgürlüğü kısıtlanan bir kişinin kelepçelenmesinin tek başına Sözleşme'nin 3'üncü maddesinin ihlaline neden olmayacağını ifade etmektedir (AİHM, *Raninen/Finlandiya*, B. No: 20972/92, 16/12/1997, para. 56).

15. Başvuran, muayene amacıyla hastaneye sevki sırasında öğle yemeğini dar bir kabinde kelepçeleri çıkarılmadan yediğini ve ayakkabı bağcıklarının keyfi olarak çıkarıldığını, bu durumun kendisinde aşağılanma hissi yarattığını iddia etmektedir.

16. 5275 sayılı Kanun'un "Zorlayıcı araçların kullanılması" başlıklı 50'nci maddesine göre;

"(1) Hiçbir hâlde zincir ve demire vurmak tedbir olarak uygulanmaz. Kelepçe ve bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçlar;

a) Yetkili makamın önüne getirildiğinde çıkarılmak kaydıyla, sevk ve nakil sırasında kaçmayı önlemek için,

b) Hekimin talimat ve gözetiminde olmak üzere tıbbî nedenlerle,

c) Diğer kontrol usûllerinin yetersizliği hâlinde hükümlünün kendisine veya başkalarına zarar vermesine veya eşyayı tahrip etmesine engel olmak için kurum en üst amirinin emriyle,

kullanılabilir.

(2) Çocuk hükümlüler için birinci fıkranın (a) bendi hükmü uygulanmaz."

17. Başvuru kapsamında incelenen belgelerden, başvuru konusu iddialar hakkında Bünyan Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 6/5/2023 tarihinde kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verildiği, bu karara karşı itirazın Kayseri 4. Sulh Ceza Hakimliğince reddedilmiş olduğu anlaşılmıştır. Bu bağlamda, yargı mercilerince

karara bağlanmış olduğu anlaşılan başvuru konusu iddianın kabul edilmez bulunması gerektiği değerlendirilmiştir.

18. Sonuç olarak yukarıda açıklanan nedenlerle Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca başvurunun kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine

başvurulabileceğine,

4/7/2024 tarihinde, Saffet BALIN'ın karşı oyuyla OY ÇOKLUĞUYLA, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aليşan TIRYAKI
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

Ek: 2024/589 A. C. İ. Kararı Saffet BALIN Karşı Oyu (1 Sayfa)

16.07.2024

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : A. C. İ.
Karar Numarası : 2024/589

6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin birinci fıkrası "*Kurum, başvuruları ve resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırır. Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay uzatılabilir.*" hükmünü haizdir. İlgili hüküm uyarınca başvuruların incelenmesi ve karara bağlanması için belirlenen sürenin azami olarak altı ay olduğu açıktır.

Somut başvuruda, yukarıda yer verilen normatif düzenlemedeki azami süreye uyulmadığı görülmektedir. Kurumumuzun insan kaynağı ile beraber değerlendirildiğinde mevcut durumdaki olağan dışı gecikmelerin makul görülebilmesi mümkün değildir. Kaldı ki aynı dönemde Kurumun insan kaynağının "tali" olarak değerlendirilebilecek faaliyetlere kanalize edildiği görülmektedir. Bu durum Kurumun insan kaynağının etkili ve verimli olarak kullanılmaması ve iş akış takiplerinin düzenli olarak yapılamamasının olağan sonucudur.

Mücbir sebepler hariç olmak üzere başvuruların öngörülen yasal sürede sunulmamasında sorumluluğu olan personel hakkında gerekli tahkikatın da yapılması gerektiği şerhiyle birlikte yukarıda sıralanan gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne iştirak edilememiştir.

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>